

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

INSTRUKCE NÁMĚSTKA PRO ŘÍZENÍ SEKCE 2
č. 1/2022

Věc: **Sjednocení postupu při aplikaci Části osmé zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, „Zaopatřovací příspěvek“**

Určeno pro: Úřad práce České republiky
Odbor odvolání a správních činností nepojistných dávek a LPS MPSV

Účinnost od: od 1. ledna 2022

Zrušovaný řídicí akt MPSV: - 0 -

Zpracovatel: Odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí

Č. j.: MPSV-2021/199894-25

Počet stran: 20

Předkladatel: **Mgr. Martina Štěpánková Štýbrová**
ředitelka odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí

Dne: 3. ledna 2022

Schválil: **Mgr. Jan Vrbický**
pověřený náměstek pro řízení sekce rodinné politiky a sociálních služeb

Dne: 3. ledna 2022

Za účelem sjednocení postupu krajských poboček a pobočky pro hlavní město Prahu Úřadu práce České republiky a Odboru odvolání a správních činností nepojistných dávek a LPS Ministerstva práce a sociálních věcí:

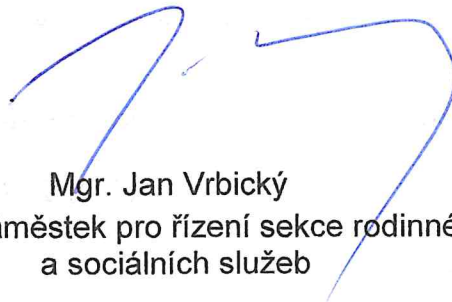
1. Vydávám

Instrukci ke sjednocení postupu při aplikaci Části osmé zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, „Zaopatřovací příspěvek“.

2. Ukládám

Úřadu práce České republiky a Odboru odvolání a správních činností nepojistných dávek a LPS Ministerstva práce a sociálních věcí zajistit realizaci plnění povinností vyplývajících z této instrukce.

Instrukce nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2022.

Mgr. Jan Vrbický
pověřený náměstek pro řízení sekce rodinné politiky
a sociálních služeb

Tato instrukce je vydávána za účelem sjednocení postupu krajských poboček a pobočky pro hlavní město Prahu Úřadu práce České republiky (dále jen „KrP ÚP“) a Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) v prvoinstančním a odvolacím správním řízení vedeném podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPOD“), ve znění zákona č. 363/2021 Sb. (dále jen „novela“), který s účinností od 1. ledna 2022 zavádí novou nepojistnou a příjmově netestovanou sociální dávku, **zaopatřovací příspěvek** (dále také jen „ZaoPř“), a to ve formě opakujícího se ZaoPř a jednorázového ZaoPř (dále jen „novela“).

Článek I.

Účel a povaha dávek; vztah k ostatním nepojistným dávkovým systémům

ZaoPř jsou dávky určené nezaopatřeným zletilým **osobám do 26 let** věku nebo nezaopatřeným nezletilým osobám, kterým byla přiznána plná svéprávnost, **ke zmírnění jejich nepříznivé sociální situace** poté, kdy zanikla pěstounská nebo poručenská péče nebo ústavní výchova v důsledku nabytí plné svéprávnosti nebo zletilosti těmito osobami, a to po dobu trvání jejich nezaopatřenosti podle zákona o státní sociální podpoře (tedy zejména po dobu jejich soustavné přípravy na budoucí povolání), jde-li o opakující se ZaoPř, nebo v souvislosti se sociální událostí – ukončením nezaopatřenosti, jde-li o jednorázový ZaoPř. Jedná se o dávky nepojistné a příjmově netestované.

Opakující se ZaoPř je rozhodným příjmem pro účely posouzení nároků na jiné příjmově testované dávky státní sociální podpory a rovněž se považuje za příjem pro účely poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi, a to v rozsahu 100 % jeho přiznané výše. **Jednorázový ZaoPř není rozhodným příjmem** pro účely státní sociální podpory ani se nepovažuje za příjem pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi.

Článek II.

Vymezení některých pojmů

- a) **Mladým dospělým** se rozumí zletilá nebo plně svéprávná fyzická osoba mladší 26 let věku, která má (nebo uplatňuje) nárok na ZaoPř.
- b) **Nezaopatřeným dítětem** se rozumí nezaopatřené dítě podle zákona upravujícího státní sociální podporu.
- c) **Oboustranně osiřelým dítětem** se rozumí člověk, jehož oba rodiče zemřeli, nebo člověk, u něhož bylo zjištěno rodičovství pouze v případě matky (otec není v matrice ani v RL dítěte zapsán), a tato matka zemřela.
- d) **Péčí zakládající nárok na ZaoPř** se rozumí „pěstounská péče“ tak, jak ji definuje § 47a odst. 1 písm. a) ZSPOD (tj. osobní péče poskytovaná osobou pečující uvedenou v § 2a písm. c) ZSPOD - k tomu blíže srov. Instrukce MPSV č. XX/2021 ke Sjednocení postupu při aplikaci zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 363/2021 Sb., v oblasti dávek pěstounské péče), nebo ústavní výchova jakožto jedna z jiných forem

péče o dítě podle občanského zákoníku. Péčí zakládající nárok na ZaoPř není nikdy tzv. svěřenectví, tzn. svěření dítěte do péče jiného člověka rozsudkem soudu, vydaným na základě § 953 až § 956 občanského zákoníku (popř. „svěření do výchovy jiné fyzické osoby“ podle dřívější úpravy obsažené v § 45 býv. zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, platného do 31. 12. 2013), a to ani v případě, kdy by na takovou osobu byl po 1. 1. 2022 pobírán příspěvek na úhradu potřeb dítěte z dávek pěstounské péče (dále jen „PPÚhr“), a není jí ani výkon trestní sankce – ochranné výchovy, uložené soudem pro mládež podle trestněprávních předpisů.

- e) **Zprostředkovanou pěstounskou péčí** se rozumí pěstounská péče (viz výše), zprostředkovaná podle ZSPOD ve smyslu § 47a odst. 1 písm. b) ZSPOD (k tomu blíže srov. Instrukce MPSV č. XX/2021 ke Sjednocení postupu při aplikaci zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 363/2021 Sb., v oblasti dávek pěstounské péče).
- f) **Nezprostředkovanou pěstounskou péčí** se rozumí pěstounská péče (viz výše), která nebyla zprostředkována orgány sociálně-právní ochrany dětí ve smyslu § 47a odst. 1 písm. c) ZSPOD (k tomu blíže srov. Instrukce MPSV č. XX/2021 ke Sjednocení postupu při aplikaci zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 363/2021 Sb., v oblasti dávek pěstounské péče).
- g) **Ústavní výchovou** se rozumí ústavní výchova nařízená rozhodnutím civilního soudu – soudu péče o nezletilé, jehož součástí je i výrok o umístění dítěte do některého ze školských zařízení pro výkon ústavní výchovy (dětský domov, dětský domov se školou, diagnostický ústav nebo výchovný ústav) nebo do domova pro osoby se zdravotním postižením. Ústavní výchovou se rozumí v souladu s § 971 odst. 2 občanského zákoníku i rozhodnutí soudu o svěření dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.
- h) **Sociálním kurátorem** se rozumí sociální pracovník – zaměstnanec obce s rozšířenou působností zařazený do obecního úřadu, který vykonává činnost sociálního kurátora, a to zásadně v místě bydliště nebo v místě, kde mladý dospělý žije.
- i) **Individuálním plánem mladého dospělého** se rozumí nástroj sociální práce, zpracováváný sociálním kurátorem v součinnosti s mladým dospělým a pro tohoto mladého dospělého, jehož zpracování, průběžné vyhodnocování a aktualizace jsou podmínkou pro vznik a trvání nároku na opakující se ZaoPř.

Článek III.

Okruh oprávněných osob

Okruh oprávněných osob stanovuje standardním způsobem § 50f ZSPOD. Základním předpokladem je **obvyklé bydliště na území České republiky**, spojené s některým z administrativních důvodů pobytu na území, nejnepřítelněji a nejčastěji samozřejmě půjde o trvalý pobyt občana České republiky. ZaoPř obou forem má být poskytován pouze osobám, které jsou s Českou republikou spjaty. K prokázání

spjatosti osoby s Českou republikou (nikoli s konkrétním bytem nebo s územním místem) slouží institut „bydliště“. Plnění podmínky bydliště se posuzuje na základě informací o skutečnostech, které zahrnují zejména délku a nepřetržitost přítomnosti na území České republiky, osobní situaci osoby, místo výkonu pracovní aktivity a její stabilitu, místo zapojení do zájmových činností, rodinnou situaci osoby a její rodinné vazby, bydlení a jeho stabilitu, školní docházku nebo studium dětí apod. Pojem „bydliště“ je definován v § 5 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Podmínka bydliště na území České republiky se nevyžaduje pouze v případě, kdy je mladý dospělý osobou, jejíž nárok vyplývá z přímo použitelných předpisů Evropské unie dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011, o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie, nebo osobou zaměstnanou, samostatně výdělečně činnou nebo pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci z Úřad práce České republiky nebo pobírající důchod z důchodového pojištění v České republice nebo pobírající nemocenské dávky v ochranné lhůtě v České republice nebo osobou ponechávající si takové postavení nebo rodinným příslušníkem majícím právo na rovné zacházení podle předpisů Evropské unie.

Článek IV.

Výše zaopatřovacích příspěvků

- a) **Výše opakujícího se ZaoPř činí 15 000 Kč za kalendářní měsíc.** Jestliže se však mladému dospělému vyplácí důchod z důchodového pojištění, náleží mu opakující se ZaoPř jen je-li vyšší, a to ve výši rozdílu mezi ZaoPř a důchodem.
- b) **Výše jednorázového ZaoPř činí 25 000 Kč ve všech případech.**

Podmínky nároku na opakující se zaopatřovací příspěvek

Článek V.

Podmínka potřebné doby trvání péče zakládající nárok na zaopatřovací příspěvek

První podmínku vzniku nároku na opakující se ZaoPř stanovuje § 50b odst. 1 písm. a) ve spojení s odst. 2 až 5 ZSPOD tak, že jí je kvalifikovaná (minimální potřebná) doba trvání té či oné formy náhradní péče. Jde-li o nezprostředkovanou pěstounskou péči, vyžaduje se její nepřetržitě trvání alespoň v rozsahu 3 let před dosažením zletilosti nebo plné svéprávnosti mladého dospělého. Jde-li o zprostředkované formy náhradní péče, tedy o péči cizích osob, ať již jde o zprostředkovanou pěstounskou péči, či o ústavní péči, vyžaduje se její nepřetržitě trvání v rozsahu alespoň 12 měsíců přede dnem dosažení zletilosti nebo plné svéprávnosti mladého dospělého. Individuálně určená pečující osoba (ať člověk nebo provozovatel ústavního zařízení) se však v průběhu trvání náhradní péče může měnit, např. dítě je původně v pěstounské péči prarodičů a posléze si je

převzme do péče teta nebo strýc, nebo dojde k přemístění dítěte do jiného zařízení pro výkon ústavní péče; v případě, že příslušné doby na sebe bezprostředně navazují, se sčítají. **Do rozhodné doby se započítává nejen doba, po kterou trvala péče zakládající nárok na opakující se ZaoPř na základě vykonatelného rozsudku soudu, ale rovněž doba, po kterou byl mladý dospělý do takové péče svěřen na základě usnesení soudu o nařízení předběžného opatření (předběžná úprava poměrů dítěte) nebo po kterou byl v plném přímém zaopatření ústavního zařízení na základě rozhodnutí soudu o výchovném opatření podle § 13a ZSPOD, pokud bezprostředně předcházela dni, ke kterému se stalo následující rozhodnutí soudu o péči zakládající nárok na ZaoPř vykonatelným, což má s ohledem na širší vymezení pojmu „pěstounské péče“ význam především pro posouzení splnění potřebné doby trvání péče zakládající nárok na ZaoPř, jde-li o ústavní výchovu.**

Potřebné základní doby trvání péče zakládající nárok na opakující se ZaoPř lze tedy přehledně shrnout takto:

- a) **Ústavní výchova** – minimální doba jejího trvání **12 měsíců**;
- b) **Zprostředkovaná pěstounská péče** – minimální doba jejího trvání **12 měsíců**;
- c) **Nezprostředkovaná pěstounská péče** – minimální doba jejího trvání 3 roky (tj. **36 měsíců**); **výjimky**: uvedený požadavek minimální doby 36 měsíců neplatí, pokud byl mladý dospělý svěřen do péče zakládající nárok na ZaoPř proto, že důvodem rozhodnutí soudu byla skutečnost, že žádný z rodičů (nebo jediný žijící nebo určený rodič) o něj nemohl pečovat z důvodu prohlášení rodiče za nezvěstného¹, nebo jeho pobytu ve zdravotnickém zařízení (dlouhodobá hospitalizace), nebo jeho pobytu v pobytovém zařízení sociálních služeb (typicky v domově pro osoby se zdravotním postižením), nebo jeho vzetí do vazby nebo jeho nástupu do výkonu trestu odnětí svobody – v takových případech se vyžaduje trvání nezprostředkované pěstounské péče ve stejném rozsahu jako u péče zprostředkované, tzn. **minimálně 12 měsíců** přede dnem dosažení zletilosti nebo plné svéprávnosti. **Tyto skutečnosti je povinen tvrdit a prokazovat mladý dospělý**, a to ke dni, který předchází dni dosažení zletilosti nebo plné svéprávnosti.

V případě **oboustranně osiřelého dítěte** se trvání péče zakládající nárok na ZaoPř ve vymezeném rozsahu **vůbec nevyžaduje** a postačuje, aby tu tato péče byla ke dni, který předchází dni dosažení zletilosti nebo plné svéprávnosti mladého dospělého (postačuje tak i jediný den trvání péče zakládající nárok na ZaoPř).

¹ Nezvěstnost neznamená skutečnost, že je člověk pohřešován a pátrá po něm Policie ČR. Nezvěstnost je institutem soukromého práva. Podle § 66 odst. 1 občanského zákoníku „za nezvěstného může soud prohlásit svéprávného člověka, který opustil své bydliště, nepodal o sobě zprávu a není o něm známo, kde se zdržuje. Soud uvede v rozhodnutí den, kdy nastaly účinky prohlášení nezvěstnosti“. **Nezvěstnost osoby se tedy prokazuje vykonatelným rozsudkem civilního soudu.**

Ve spíše výjimečných případech může docházet i k následnosti individuálních a kolektivních forem péče zakládajících nárok na ZaoPř, popř. následnosti zprostředkované a nezprostředkované pěstounské péče. K těmto otázkám je možné v návaznosti na úpravu zákona uvést následující přehled možných situací:

Předchází-li ve smyslu § 50b odst. 4 ZSPOD bezprostředně zprostředkované i nezprostředkované pěstounské péči ústavní výchova v délce alespoň 12 měsíců po sobě jdoucích, vzniká nárok na dávku vždy, tzn. k potřebným dobám trvání pěstounské péče se nepřihlíží (postačuje její trvání alespoň ke dni, který předchází dni dosažení zletilosti nebo plné svéprávnosti).

Předchází-li bezprostředně pěstounské péči ústavní výchova v délce kratší než 12 měsíců, je nezbytné přihlížet k délce trvání pěstounské péče a ústavní výchovy, tzn.:

- a) jde-li o zprostředkovanou pěstounskou péči
 1. a je-li doba jejího trvání delší nebo rovna době 12 měsíců, nárok vzniká (délka ústavní výchovy zde nehraje roli),
 2. a je-li doba jejího trvání kratší než 12 měsíců,
 - ale celková doba trvání pěstounské péče i ústavní výchovy v jejich součtu je delší nebo rovna době 12 měsíců, nárok vzniká,
 - ale celková doba trvání pěstounské péče a ústavní výchovy v jejich součtu je kratší než doba 12 měsíců, nárok nevzniká;
- b) jde-li o nezprostředkovanou pěstounskou péči
 1. a je-li doba jejího trvání delší nebo rovna době tří let, nárok vzniká (délka ústavní výchovy zde nehraje roli),
 2. a je-li doba jejího trvání kratší než tři roky,
 - ale celková doba trvání pěstounské péče i ústavní výchovy v jejich součtu je delší nebo rovna době tří let, nárok vzniká,
 - ale celková doba trvání pěstounské péče a ústavní výchovy v jejich součtu je kratší než tři roky, nárok nevzniká.

Předchází-li ústavní výchově bezprostředně pěstounská péče, je třeba vždy posuzovat dobu trvání pěstounské péče a ústavní výchovy.

Trvala-li zprostředkovaná i nezprostředkovaná pěstounská péče celkem alespoň jeden rok a na ni navazující ústavní výchova alespoň 6 měsíců, nárok vzniká.

Trvala-li zprostředkovaná i nezprostředkovaná pěstounská péče po dobu kratší jednoho roku, avšak navazující ústavní výchova trvala alespoň po dobu 6 měsíců, pak celková doba péčí zakládajících nárok na ZaoPř musí pro vznik nároku činit alespoň 12 měsíců. Je-li tato doba kratší, nárok nevznikne.

Trvala-li zprostředkovaná i nezprostředkovaná pěstounská péče po dobu alespoň jednoho roku, avšak navazující ústavní výchova trvala po dobu kratší než 6 měsíců, pak platí, že délka všech forem péčí zakládajících nárok na ZaoPř musí pro vznik nároku činit alespoň 12 měsíců, tzn., že nárok vznikne vždy, neboť tento součet bude vždy činit více jak 12 měsíců.

Odstraňování tvrdosti zákona

Podle § 50b odst. 7 ZSPOD Generální ředitelství Úřadu práce České republiky může na základě písemné a odůvodněné žádosti mladého dospělého o odstranění tvrdosti zákona ve výjimečných případech zvláštního zřetele hodných prominout splnění podmínky, že mladý dospělý byl do dne nabytí zletilosti nebo do dne nabytí plné svéprávnosti svěřen do péče zakládající nárok na ZaoPř v rozsahu potřebné doby. Lze tedy prominout

- a) splnění podmínky, že péče zakládající nárok na ZaoPř trvala ke dni předcházejícímu dni dosažení zletilosti nebo plné svéprávnosti, tzn. nepřihlédnout k tomu, že tato náhradní péče zanikla ještě před dosažením zletilosti nebo plné svéprávnosti, nebo
- b) splnění podmínky potřebné doby trvání péče zakládající nárok na ZaoPř, nebo
- c) současné splnění obou skutečností, uvedených pod písm. a) a b).

Podle důvodové zprávy k novele „půjde zejména o případy, kdy náhradní péče o dítě prokazatelně trvala, avšak nebyla potřebnou dobu upravena soudním rozhodnutím – např. dítě bylo ve faktické péči prarodičů od 13 let, k soudní úpravě svěřením do pěstounské péče došlo ale až v jeho 16 letech“. Je zřejmé, že vzhledem k variabilitě možností, které může přinést život, nelze předem stanovit výčet příkladů, kdy budou okolnosti hodné zvláštního zřetele pro prominutí této podmínky dány. Mohou to být např. tyto:

- a) obdobou situace uvedené v důvodové zprávě bude např. situace, kdy nelze říci, že by poměry dítěte nebyly soudně upraveny vůbec, ale dítě bylo před svěřením do nezprostředkované pěstounské péče již dříve svěřeno do péče na základě § 953 a násl. obč. zák. („svěření do péče jiného člověka“ nebo „svěření do výchovy jiné fyzické osoby“ podle dříve platných předpisů, tzv. svěřenectví);
- b) další situací, která může být hodná zvláštního zřetele, je skutečnost, kdy k zániku pěstounské péče došlo v důsledku úmrtí pečující osoby před dosažením zletilosti nebo plné svéprávnosti mladého dospělého a soud nestihl pravomocně do tohoto okamžiku nově rozhodnout o poměrech nezletilého dítěte nebo takové řízení s ohledem na blížící se okamžik zletilosti ani nezahájil, tzn., že péče zakládající nárok na ZaoPř tu ke dni, který předcházel dosažení zletilosti nebo plné svéprávnosti, vůbec nebyla;
- c) nebo situace, kdy soud zrušil ústavní výchovu pro to, že neplní svůj účel, typicky v případech dlouhodobé nepřítomnosti mladého dospělého v ústavním zařízení, avšak nerozhodl jiným způsobem o poměrech dítěte; taková situace

může nastat např. v případě, kdy mladý dospělý dlouhodobě žije mimo ústavní zařízení např. u svého druha nebo družky nebo v jiné domácnosti, zpravidla na základě tzv. dlouhodobé propustky, podmíněné souhlasem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, popř. fakticky i bez takto schváleného pobytu mimo ústav apod.;

- d) další situací pak může být skutečnost, kdy mladý dospělý splňuje všechny ostatní podmínky pro vznik nároku na dávku, avšak ke splnění podmínky minimální doby trvání náhradní péče chybí pouze krátký časový úsek, zejména tehdy, pokud by kratší dobu trvání péče zakládající nárok na ZaoPř ovlivnily např. prodlevy v písemném vyhotovení rozsudku soudu a jeho doručení účastníkům řízení, v jejichž důsledku je pozdržena vykonatelnost a právní moc rozsudku, dosažení svéprávnosti před nabytím zletilosti, typicky v důsledku povolení uzavření manželství před nabytím zletilosti apod.;
- e) v případě svěřeni dítěte do nezprostředkované pěstounské péče mohou nastat okolnosti obdobné skutečnostem, které jsou důvodem pro zkrácení požadované doby trvání nezprostředkované pěstounské péče z 3 let na 12 měsíců (viz § 50b odst. 3 ZSPOD) – např. rodiče dítěte v souvislosti s jejich trestnou činností nepobývají ve věznici (vazba nebo nepodmíněný trest odnětí svobody) nebo ve zdravotnickém zařízení (ochranné léčení ústavní), ale jsou umístěni v ústavu pro výkon zabezpečovací detence (srov. § 100 trestního zákoníku), anebo rodiče dítěte jsou sice delší dobu pohřešováni, ale soud rozhodne o jejich prohlášení za nezvěstné až následně po svěřeni dítěte do nezprostředkované pěstounské péče apod.

Odstraňovat tvrdost zákona je možné pouze ve vztahu k (ne)splnění první podmínky pro vznik nároku na dávku, tedy ve vztahu k podmínce, že mladý dospělý byl do dne nabytí zletilosti nebo plné svéprávnosti svěřen do péče zakládající nárok na ZaoPř v rozsahu potřebné doby. Nesplnění ostatních, dále uvedených podmínek, tímto způsobem promíjet tedy nelze.

O odstranění tvrdosti zákona může mladý dospělý požádat Generální ředitelství Úřadu práce

- před podáním žádosti o přiznání opakujícího se ZaoPř, (v takovém případě je nutno případné kladné rozhodnutí Generálního ředitelství Úřadu práce ve věci odstranění tvrdosti zákona přiložit k žádosti o opakující se ZaoPř., aby bylo možné k tomuto rozhodnutí v řízení o přiznání opakujícího se ZaoPř přihlídnout);
- současně s podáním žádosti o opakující se ZaoPř nebo v průběhu řízení o této žádosti (v takovém případě je nutno řízení o žádosti o opakující se ZaoPř přerušit do doby, než Generální ředitelství Úřadu práce pravomocně rozhodne ve věci odstranění tvrdosti zákona jako o předběžné otázce – viz § 64 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 57 správního řádu);
- po pravomocném zamítnutí žádosti o opakující se ZaoPř (v takovém případě může být kladné rozhodnutí Generálního ředitelství Úřadu práce o odstranění tvrdosti zákona důvodem pro podání nové žádosti a pro vydání nového rozhodnutí ve věci

přiznání opakujícího se ZaoPř v souladu s § 101 písm. b) správního řádu, tj. neuplatní se překážka věci rozhodnuté).

ČI. VI.

Podmínka nezaopatřenosti

Druhou podmínku vzniku nároku na opakující se ZaoPř stanovuje § 50b odst. 1 písm. b) ve spojení s § 2a písm. d) ZSPOD tak, že mladý dospělý je **nezaopatřeným dítětem**. Nezaopatřenost se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře.

Přímo zákon však promíjí v jednom případě splnění podmínky nezaopatřenosti, neboť platí, že nárok na ZaoPř má i mladý dospělý, který není nezaopatřeným dítětem, protože je poživatelem invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně, pakliže splňuje ostatní podmínky pro vznik nároku na ZaoPř a **jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání**, nejdéle však do dovršení 26 let věku. Co se považuje za soustavnou přípravu dítěte na budoucí povolání, stanovuje opět zákon o státní sociální podpoře.

ČI. VII.

Podmínka bezúhonnosti

Třetí podmínku vzniku nároku na opakující se ZaoPř stanovuje § 50b odst. 1 písm. c) ZSPOD tak, že mladý dospělý nebyl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, který dosud nebyl zahlazen. Za bezúhonného se pro účely posouzení nároku na ZaoPř tedy nepovažuje mladý dospělý, který byl pravomocně odsouzen k **nepodmíněnému trestu odnětí svobody**, který dosud nebyl zahlazen. Byl-li trest zahlazen, nebo rozsudek není pravomocný, nebo nebyl-li uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, ale jiný trest (podmíněný trest, peněžitý trest, domácí vězení, obecně prospěšné práce apod.), považuje se mladý dospělý pro účely posouzení nároku na ZaoPř vždy za bezúhonného.

Za účelem doložení podmínky bezúhonnosti si KrP ÚP **vyžádá podle zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, výpis z evidence Rejstříku trestů**. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříků trestů se předává v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup. **Cizinec doloží** bezúhonnost také dokladem obdobným výpisu z rejstříku trestů vydaným státem, jehož je občanem, státem, na jehož území v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 3 měsíce, nebo výpisem z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů členského státu, jehož je občanem nebo ve kterém v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 3 měsíce. V případě, že stát výpis obdobný výpisu z rejstříku trestů nevydává, učiní cizinec nebo příslušný orgán právnické osoby se sídlem v zahraničí čestné prohlášení před příslušným správním nebo soudním orgánem tohoto státu.

Výpis z Rejstříku trestů a další doklady, jimiž se dokládá bezúhonnost, nesmí být ke dni podání žádosti starší 3 měsíců.

V praxi může nastat i situace popsaná v následujícím příkladu:

Mladý dospělý požádá o přiznání opakujícího se ZaoPř od 14. 3. 2022, přičemž KrP ÚP na základě výpisu z evidence Rejstříku trestů ze dne 27. 3. 2022 zjistí, že u žadatele je evidován záznam o nezahlazeném odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Z tohoto důvodu KrP ÚP rozhodne o zamítnutí žádosti o opakující se ZaoPř z důvodu nesplnění podmínky bezúhonnosti podle § 50 písm. c) ZSPOD. Následně po uplynutí požadované doby vedení řádného života je soudem odsouzení mladého dospělého zahlazeno a mladý dospělý si v únoru 2023 opětovně požádá o přiznání opakujícího se ZaoPř. KrP ÚP si znovu ve vztahu k žadateli vyžádá výpis z evidence Rejstříku trestů, ve kterém již u žadatele nebude uvedeno žádné odsouzení.

Ve výše popsané situaci se uplatní úprava účinků zahlazení odsouzení v § 106 trestního zákoníku, podle něhož *Bylo-li odsouzení zahlazeno, hledí se na pachatele, jako by nebyl odsouzen.* KrP ÚP tak při splnění všech ostatních podmínek podle § 50b odst. 1 rozhodne o přiznání opakujícího se ZaoPř, a to i zpětně za období od 14. 3. 2022. Přiznání opakujícího se ZaoPř nebude v takovém případě bránit skutečnost, že KrP ÚP je z předchozí úřední činnosti známo, že u žadatele bylo k datu 27. 3. 2022 ještě evidováno nezahlazené odsouzení, ani skutečnost, že přiznání opakujícího se ZaoPř za období od 14. 3. 2022 již bylo jednou zamítnuto (v souladu s § 101 písm. b) správního řádu platí, že *vydat nové rozhodnutí ve věci lze tehdy, jestliže, novým rozhodnutím bude vyhověno žádosti, která byla pravomocně zamítnuta*).

ČI. VIII.

Podmínka existence individuálního plánu mladého dospělého a jeho aktualizací

Čtvrtou podmínku vzniku nároku na opakující se ZaoPř stanovuje § 50b odst. 1 písm. d) ZSPOD tak, že mladý dospělý má vypracován individuální plán mladého dospělého a následně poskytuje součinnost při jeho vyhodnocování a aktualizaci.

Potvrzení o vypracování individuálního plánu je nezbytnou přílohou žádosti o ZaoPř příspěvek, kterou dokládá mladý dospělý. Potvrzení o vypracování individuálního plánu mladého dospělého vydá na žádost tohoto mladého dospělého sociální kurátor.

V případě, že by k žádosti o opakující se ZaoPř nebylo přiloženo potvrzení o vypracování individuálního plánu mladého dospělého, vyzve KrP ÚP žadatele k odstranění vad žádosti v přiměřené lhůtě postupem podle § 45 odst. 2 správního řádu (s možností současného přerušení řízení podle § 64 odst. 1 písm. a) správního řádu). Bude-li následně žadatelem doplněno potvrzení o vypracování individuálního plánu, může KrP ÚP rozhodnout o přiznání opakujícího se ZaoPř nejdříve od data

vypracování individuálního plánu. *Příklad: Dne 10. 1. 2022 byla podána žádost o opakující se ZaoPř., k níž nebylo doloženo potvrzení o vypracování individuálního plánu. KrP ÚP dne 14. 1. 2022 vyzvala žadatele k doplnění žádosti. Žadatel následně ve stanovené lhůtě doložil potvrzení o tom, že s ním byl dne 21. 1. 2022 vypracován individuální plán mladého dospělého. KrP ÚP v takovém případě rozhodne o přiznání opakujícího se ZaoPř od 21. 1. 2022, budou-li splněny všechny ostatní podmínky podle § 50b odst. 1 ZSPOD.*

KrP ÚP si následně pravidelně vyžaduje od sociálního kurátora potvrzení o součinnosti mladého dospělého při vyhodnocování a aktualizaci individuálního plánu mladého dospělého, a to nejméně jednou za 6 měsíců ode dne vydání potvrzení o vypracování individuálního plánu nebo ode dne vydání posledního potvrzení o součinnosti mladého dospělého při vyhodnocování a aktualizaci tohoto individuálního plánu.

Je třeba zdůraznit, že pokud by KrP ÚP do 6 měsíců od vydání posledního potvrzení neměla na základě dožádání od sociálního kurátora k dispozici nové potvrzení o součinnosti mladého dospělého při vyhodnocování a aktualizaci individuálního plánu, není absence tohoto potvrzení důvodem zániku nároku mladého dospělého na opakující se ZaoPř. Jak judikoval i Ústavní soud České republiky, *nedostatek informací o poměrech dotčené osoby nelze automaticky vykládat v její neprospěch.* Jestliže sociální kurátor do 30 dnů od doručení dožádání KrP ÚP nevydá potvrzení o součinnosti mladého dospělého v rozporu s § 13 odst. 3 správního řádu, může být tato skutečnost pouze důvodem pro opětovné zaslání dožádání sociálnímu kurátorovi nebo pro podání podnětu nadřízenému správnímu orgánu k přijetí opatření proti nečinnosti podle § 80 správního řádu. Důvodem pro odnětí opakujícího se ZaoPř. však může být pouze výslovné potvrzení sociálního kurátora o tom, že mladý dospělý **neposkytuje** součinnost při vyhodnocování a aktualizaci individuálního plánu mladého dospělého (viz rovněž níže Čl. IX).

Čl. IX.

Následné nesplnění podmínek nároku na dávku, odejmutí dávky a případné přeplatky na dávce

Podle § 50g ZSPOD nárok na ZaoPř vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem, což současně znamená, že nárok zaniká následným odpadnutím splnění podmínek, které pro trvání nároku musí být po celou dobu splňovány. Podmínka potřebné doby trvání péče zakládající nárok na ZaoPř je splněna jednou pro vždy. Jde-li však o podmínky uvedené v § 50b odst. 1 písm. b) až d) ZSPOD, tedy o podmínku nezaopatřenosti, o podmínku bezúhonnosti a o podmínku poskytování součinnosti mladým dospělým sociálnímu kurátorovi při pravidelném vyhodnocování a aktualizaci individuálního plánu mladého dospělého, mohou tyto podléhat změnám.

Zásadně platí, že mladý dospělý je **povinen písemně hlásit KrP ÚP změny ve skutečnostech rozhodných pro nárok na ZaoPř a jeho výplatu, a to do 8 dnů od chvíle, kdy nastanou nebo kdy se o nich dozví.**

Podle § 50d odst. 8 ZSPOD si KrP ÚP vyžádá od obecního úřadu obce s rozšířenou působností potvrzení o součinnosti mladého dospělého při vyhodnocování a aktualizaci individuálního plánu mladého dospělého, a to nejméně jednou za 6 měsíců, a z tohoto potvrzení může zjistit, že mladý dospělý neplní povinnost „poskytnout obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností součinnost při vypracování individuálního plánu mladého dospělého, jeho aktualizaci a vyhodnocování, a to v termínech stanovených obecním úřadem obce s rozšířenou působností, a plnit podmínky v něm stanovené“, a tedy že současně již nespĺňuje podmínku nároku na ZaoPř podle § 50b odst. 1 písm. d) ZSPOD, neboť „**neposkytuje součinnost při vyhodnocování a aktualizaci individuálního plánu mladého dospělého**“.

Podle § 50i odst. 1 ZSPOD „nárok na ZaoPř zaniká tehdy, kdy mladý dospělý **třikrát bez vážného důvodu změni obor studia**; to neplatí, pokud je změna oboru studia následkem podstatné změny zdravotního stavu mladého dospělého, v jejímž důsledku je pokračování ve studiu nemožné nebo značně ztížené, nebo pokud by byla znemožněna nebo značně ztížena možnost pracovního uplatnění v takovém oboru“. Může se jednat např. o situaci, kdy je mladému dospělému třikrát ukončeno studium ze strany školy z důvodu nesplnění studijních povinností. Mladý dospělý tedy sice zůstává nezaopatřeným dítětem, ale ztrácí nárok na ZaoPř. Tato úprava má sankční charakter. Podle důvodové zprávy k novele „tato sankce má mladého dospělého motivovat jak k odpovědnému výběru oboru přípravy na budoucí povolání, tak k vytrvání u jednou vybraného oboru, řádnému studiu a řádnému ukončení studia“. Mladý dospělý je však oprávněn tvrdit, že tu jsou liberační důvody, pro které se k aplikaci této sankce nemá přistoupit. Prokazovat svá tvrzení pak bude podle povahy liberačních důvodů, tedy např. vyjádřením lékaře o zdravotním stavu nebo jiným vhodným způsobem. Jde-li o tvrzení, že posledně zvolený obor studia by znamenal „znemožnění nebo značné ztížení možnosti pracovního uplatnění“, prokazuje se skutečnost, kterou může posoudit i KrP ÚP sama, vzhledem k tomu, že je také orgánem zaměstnanosti a má přehled o situaci na trhu práce.

Třetí změnu oboru studia, která může být důvodem zániku nároku na opakující se ZaoPř, ohlašuje KrP ÚP mladý dospělý písemně v rámci své oznamovací povinnosti.

V případě, kdy KrP ÚP zjistí, že došlo k tomu, že mladý dospělý přestal splňovat podmínky nároku na ZaoPř, zahájí řízení o odejmutí dávky a následně dávku odejme, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byla vyplacena. Současně zahájí řízení o povinnosti vrátit přeplatek na dávce podle § 50t ZSPOD, a to pro dávky neprávem vyplacené, tzn. vyplacené od měsíce následujícího po měsíci, v němž mladý dospělý přestal prokazatelně splňovat

podmínky nároku na dávku, a tuto skutečnost v zákonem stanovené lhůtě neoznámil. Vzhledem k tomu, že v daném případě jde o subjektivní odpovědnost za vznik přeplatku, je třeba prokázat, zda přeplatek mladý dospělý způsobil nebo mohl z okolností předpokládat, že ZaoPř byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší výši.

Čl. X.

Opětovné splnění podmínek a obnovení nároku

Mladý dospělý může kdykoli během doby, než dosáhne věku 26 let, **opětovně, a to i opakovaně, znovu splnit podmínky pro vznik nároku na ZaoPř**, zejména tehdy, pokud opět začne splňovat podmínku nezaopatřenosti (např. obnoví studium po jeho přerušení apod.). V takovém případě nic nebrání opětovnému podání žádosti o opakující se ZaoPř a vydání nového rozhodnutí o jeho opětovném přiznání.

Čl. XI.

Zákaz souběhu nároku na opakující se zaopatřovací příspěvek s jinými formami veřejného zaopatření mladých dospělých

1. **Až do 31. 12. 2027** může mladý dospělý, za podmínky, že je nezaopatřeným dítětem, volit, jakou formou veřejného zaopatření bude zaopatřován, tedy zda upřednostní zaopatření ve formě opakujícího se ZaoPř, **nebo bude nadále pobírat PPÚhr** podle § 47f odst. 2 ZSPOD, popřípadě zda dosavadní osoba pečující, v jejíž péči zakládající nárok na ZaoPř byl svěřen ke dni předcházejícímu dni dosažení jeho zletilosti nebo plné svéprávnosti, bude nadále pobírat odměnu pěstouna podle § 47i odst. 1 věta třetí ZSPOD (dále jen „PPOdm“) nebo příspěvek při pěstounské péči podle § 47ja odst. 1 věta třetí ZSPOD (dále jen „PPPřísp“) tehdy, kdy mladý dospělý sám nemá nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte jen proto, že požívá důchod z důchodového pojištění, jehož výše je stejná nebo vyšší než tento příspěvek (k tomu blíže srov. Instrukce MPSV č. XX/2021 ke Sjednocení postupu při aplikaci zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 363/2021 Sb., v oblasti dávek pěstounské péče). Pokud jsou nadále čerpány uvedené dávky pěstounské péče, po tuto dobu opakující se ZaoPř **nenáleží. Souběh čerpání dávek pěstounské péče a opakujícího se ZaoPř je podle § 50b odst. 8 ZSPOD vyloučen.**
2. Podobně, a to bez časového omezení, platí, že mladý dospělý, pokud je nezaopatřeným dítětem, může volit, jakou formou veřejného zaopatření bude zaopatřován, tedy zda upřednostní zaopatření ve formě opakujícího se ZaoPř, **nebo nadále zůstane v plném přímém zaopatření školského zařízení pro výkon ústavní výchovy.** Podle § 2 odst. 6 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, a o změně dalších

zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zařízení může na základě žádosti poskytovat plné přímé zaopatření zletilé nezaopatřené osobě po ukončení výkonu ústavní výchovy, připravující se na budoucí povolání, nejdéle však do věku 26 let, podle smlouvy uzavřené mezi nezaopatřenou osobou a zařízením nejpozději do 1 roku od ukončení ústavní výchovy. Podle 974 občanského zákoníku může rovněž soud rozhodnout o tom, že se z důležitých důvodů prodlužuje ústavní výchova až o jeden rok po dosažení zletilosti. **Souběh požívání plného přímého zaopatření, poskytovaného školským zařízením pro výkon ústavní výchovy po dosažení zletilosti mladého dospělého na základě smlouvy nebo na základě rozhodnutí soudu o prodloužení ústavní výchovy a opakujícího se ZaoPř je podle § 50b odst. 8 ZSPOD rovněž vyloučen.**

Změnit formy veřejného zaopatření, čili volit mezi požíváním opakujícího se ZaoPř na straně jedné nebo na straně druhé požíváním dávek pěstounské péče nebo požíváním plného přímého zaopatření poskytovaného ústavním zařízením, lze i opakovaně. To může mít ovšem praktický význam pouze v případě volby mezi opakujícím se ZaoPř a dávkami pěstounské péče (tedy pouze do r. 2027), neboť v případě plného přímého zaopatření, poskytovaného ústavním zařízením, v němž mladý dospělý vykonával ústavní výchovu, je možné na základě smlouvy, již je možno uzavřít nejpozději do 1 roku od skončení ústavní výchovy. V tom případě tu tedy není příliš široký časový prostor pro opakované změny formy veřejného zaopatření.

V případě, kdy již zletilé nezaopatřené dítě podá žádost o opakující se ZaoPř, ačkoli dosud pobírá PPÚhr z dávek pěstounské péče a bývalá osoba pečující PPOdm/PPPřísp, KrP ÚP zahájí řízení z moci úřední s osobou, která byla do dosažení zletilosti či nabytí plné svéprávnosti mladého dospělého jeho osobou pečující, o odejmutí dávky PPOdm/PPPřísp a následně vydá rozhodnutí o odejmutí této dávky (§ 47i odst. 1 a § 47ja odst. 1 ZSPOD). KrP ÚP zahájí řízení z moci úřední s mladým dospělým o odejmutí dávky PPÚhr, následně vydá rozhodnutí o odejmutí této dávky (§ 47f odst. 2 ZSPOD). Datum odejmutí dávky PPOdm/PPPřísp bude shodné s datem odejmutí PPÚhr. Současně KrP ÚP vydá rozhodnutí o přiznání opakujícího se ZaoPř. V tomto případě bude využito dvouvýrokové rozhodnutí, tedy např. žádost o opakující se ZaoPř bude podána 12. 2. s nárokem od 1. 1., mladý dospělý bude splňovat podmínky nároku na opakující se ZaoPř již za měsíc leden, ale dávky pěstounské péče (PPÚhr a PPOdm/PPPřísp) za měsíc leden byly již vyplaceny. KrP ÚP nejdříve zahájí řízení o odejmutí dávek pěstounské péče (PPÚhr, PPOdm/PPPřísp), následně dávky pěstounské péče odejme od 1. 2. s ohledem na § 47q odst. 3 písm. b) ZSPOD. Současně KrP ÚP rozhodne o přiznání opakujícího se ZaoPř od 1. 2. V prvním výroku rozhodnutí KrP ÚP o přiznání opakujícího se ZaoPř bude, že dávka od 1. 1. nenáleží, protože byly vyplaceny dávky pěstounské péče, v druhém výroku bude uvedeno, že dávka opakující se ZaoPř se přiznává od 1. 2.

V případě, kdy mladý dospělý zletí nebo nabude plné svéprávnosti a zároveň v tom samém měsíci podá žádost o ZaoPř, neuplatní se úprava § 50b odst. 8 ZSPOD, jelikož uvedené ustanovení se týká zákazu souběhu čerpání dávek pěstounské péče a ZaoPř až po dosažení zletilosti nebo plné svéprávnosti. V právě popsaném případě podle zásady, že náleží-li dávka po část kalendářního měsíce, vyplatí se ve výši jako za celý kalendářní měsíc, bude možné za uvedený měsíc vyplatit jak dávky pěstounské péče, tak i opakující se ZaoPř. Následující měsíc dávky pěstounské péče nebudou již náležet. Například dítě dovršilo zletilosti dne 5. 8., proto PPÚhr + (PPOdm/PPPřisp) náleží do 5. 8. a opakující se ZaoPř náleží tomuto dítěti (mladému dospělému) od 6. 8. při splnění podmínek ZSPOD.

Přechod práva na výživné na stát

Čl. XII.

Podle důvodové zprávy k novele „zaopatřovací příspěvek podobně tak jako nynější formy podpory (zejména prodloužení nároku na PPÚhr) má také charakter náhradního výživného, když odpovědnost za zaopatření tak zranitelné skupiny mladých lidí, kteří byli v době své nezletilosti odňati soudem z jejich rodiny a svěřeni do náhradní péče, přebírá do určité míry stát. Přesto v řadě případů budou osoby povinné výživou podle úpravy rodinného práva schopny alespoň v určitém rozsahu plnit vyživovací povinnost k dítěti, byť nebyly schopny nebo ochotny poskytovat mu také osobní péči. Jde-li o nynější prodloužení nároků na dávky pěstounské péče po skončení pěstounské péče, platí i zde nynější úprava § 961 odst. 2 občanského zákoníku, podle které náleží-li dítěti příspěvek na úhradu jeho potřeb podle jiného zákona, přechází právo dítěte na stát. Je-li výživné vyšší než tento příspěvek, náleží rozdíl dítěti. Soud rozhodne o způsobu platby a o hospodaření s výživným.“

Proto se stanovuje i u ZaoPř, že náleží-li a vyplácí-li se mladému dospělému opakující se ZaoPř, přechází podle § 50u odst. 1 ZSPOD právo mladého dospělého na výživné na Českou republiku. Je-li výživné vyšší než ZaoPř, náleží rozdíl mladému dospělému.

Jakmile KrP ÚP vydá rozhodnutí o přiznání nároku mladému dospělému na opakující se ZaoPř, předá kopii rozhodnutí o přiznání ZaoPř na právní oddělení KrP ÚP, které podá k soudu návrh na stanovení výživného pro tohoto mladého dospělého, nebylo-li stanoveno nebo vykonatelně ujednáno dříve anebo neexistuje-li soudem schválená dohoda o výši výživného. Určování výživného soudem tedy není nezbytné vždy. Postačí i soudem neschválená dohoda o výživném. Pokud povinná fyzická osoba neplatí stanovené nebo vykonatelně ujednané výživné, podá KrP ÚP návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuce. Pokud povinná osoba neplatí výživné sjednané pouze smluvně (bez schválení soudem), podává KrP ÚP nejprve návrh

soudu na úpravu výživného, jak bylo výše řečeno, neboť exekuci lze vést pouze na vykonatelný právní titul, kterým soukromoprávní smlouva není.

Jednorázový zaopatřovací příspěvek

Čl. XIII.

Podmínky nároku na jednorázový zaopatřovací příspěvek

Jednorázová forma ZaoPř je upravena v § 50c ZSPOD. Tento jednorázový ZaoPř může být přiznán mladému dospělému za předpokladu, že byl ke dni nabytí plné svéprávnosti nebo zletilosti v péči zakládající nárok na ZaoPř a pokud není ke dni nabytí jeho plné svéprávnosti nezaopatřeným dítětem podle zákona o státní sociální podpoře nebo přestal-li splňovat podmínky pro vznik nároku na opakující se ZaoPř podle § 50b ZSPOD.

Podmínkou je tedy pouze

- a) skutečnost, že mladý dospělý byl ke dni přecházejícímu dni nabytí zletilosti nebo plné svéprávnosti v kterékoli formě péče zakládající nárok na ZaoPř bez ohledu na dobu jejího trvání (postačuje tak pouze jediný den),
- b) je zaopatřenou osobou nebo
- c) je zaopatřenou osobou, protože je poživatelem invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně a přestal splňovat podmínky pro vznik nároku na opakující se ZaoPř nebo
- d) je nezaopatřenou osobou, která nesplňuje podmínky vzniku nároku na opakující se ZaoPř např. z důvodu nesplnění dob trvání péče zakládající nárok na ZaoPř (např. dítě bylo den předcházející dni nabytí jeho zletilosti v ústavní výchově, kde bylo celkem 5 měsíců).

Ostatní podmínky, jejichž splnění je jinak nezbytné pro vznik nároku na opakující se ZaoPř, se tedy neposuzují.

Dávku lze vyplatit témuž mladému dospělému pouze jednou. To znamená, že byl-li již jednou mladému dospělému jednorázový ZaoPř vyplacen, nevznikne na něj opětovně nárok ani po opětovném ukončení později obnovené nezaopatřenosti tohoto mladého dospělého. Typicky v případě, kdy mladý dospělý po skončení ústavní výchovy není nezaopatřeným dítětem, a je mu jednorázový ZaoPř vyplacen po odchodu z ústavního zařízení, avšak po několika letech začne studovat v denním studiu, vznikne mu nárok na opakující se ZaoPř mj. z titulu obnoveného postavení tohoto mladého dospělého jako nezaopatřeného dítěte. Pokud by si tento mladý dospělý po skončení soustavné přípravy na budoucí povolání opětovně (tzn. po druhé) požádal o jednorázový ZaoPř, nemůže mu být již po druhé přiznán.

ČI. XIV.

Zákaz souběhu nároku na jednorázový zaopatřovací příspěvek s jinými formami veřejného zaopatření mladých dospělých

Vyplacení příspěvku při ukončení pěstounské péče nemá vliv na nárok na dávku ZaoPř jednorázový. Např. zletilému dítěti byl v roce 2021 vyplacen příspěvek při ukončení pěstounské péče z důvodu ukončení nezaopatřenosti. V roce 2022 začne opětovně studovat, požádá si a vznikne mu nárok na ZaoPř opakující se. Po ukončení nezaopatřenosti (zániku nároku na ZaoPř opakující se) mladému dospělému lze přiznat ZaoPř jednorázový.

Podle § 33 věta první zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, „dítěti, jemuž byl ukončen pobyt v zařízení, se podle jeho skutečné potřeby v době propouštění a podle hledisek stanovených vnitřním řádem poskytne věcná pomoc nebo jednorázový peněžitý příspěvek“. Podle § 4 nařízení vlády č. 460/2013 Sb., o stanovení částky příspěvku na úhradu péče, částky kapesného, hodnoty osobních darů a hodnoty věcné pomoci nebo peněžitého příspěvku dítěti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, „hodnota věcné pomoci nebo peněžitého příspěvku dítěti, jemuž byl ukončen pobyt ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, činí nejvýše 25 000 Kč“. Hodnota věcné pomoci nebo peněžitého příspěvku tedy může být (a často je) nižší než 25 000 Kč, ale může této částky v některých případech dosahovat.

Podle § 50c odst. 3 ZSPOD jednorázový ZaoPř „mladému dospělému nenáleží, byla-li mu poskytnuta věcná pomoc nebo jednorázový peněžitý příspěvek podle § 33 zákona o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy“, a to ve výši odpovídající výši jednorázového ZaoPř, tedy 25 000 Kč. **Pokud by hodnota věcné pomoci nebo peněžitého příspěvku, poskytnutých ústavním zařízením, byla nižší než 25 000 Kč, mladému dospělému jednorázový ZaoPř náleží, a to v plné výši².**

² Mladý dospělý v žádosti o dávku jednorázový ZaoPř prohlásí, že si je vědom skutečnosti, že jednorázový ZaoPř nenáleží mladému dospělému v případě, že mu byla školským zařízením pro výkon ústavní výchovy poskytnuta po ukončení ústavní výchovy věcná pomoc nebo jednorázový peněžitý příspěvek podle § 33 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, v hodnotě odpovídající výši jednorázového ZaoPř. Mladý dospělý toto stvrdí svým podpisem na žádosti.

Některá pravidla společná pro obě formy zaopatřovacího příspěvku

Čl. XV.

Omezení dispozic se ZaoPř a srážky ze ZaoPř

Nárok na ZaoPř nelze podle § 50j odst. 1 ZSPOD postoupit ani dát do zástavy. Přiznaný ZaoPř podle § 50j odst. 5 ZSPOD nepodléhá výkonu rozhodnutí nebo exekuce a nemůže být předmětem dohody o srážkách. ZaoPř tedy nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí z důvodu vymáhání jakékoliv jiné pohledávky, která nesouvisí s přiznáním a výplatou samotného ZaoPř. Naproti tomu § 50t odst. 2 ZSPOD připouští, že ze ZaoPř lze provádět srážky výlučně jen k úhradě přeplatku na samotném ZaoPř. To znamená, že ZaoPř představuje chráněný (nezabavitelný) příjem pro všechny případy, kdy pohledávka vůči příjemci ZaoPř vznikla z jiného důvodu, než z důvodu neprávem nebo v nesprávné výši vyplaceného ZaoPř ve smyslu § 50t odst. 1 ZSPOD.

Ustanovení § 50j odst. 5 ZSPOD vylučuje, aby ze ZaoPř byl pro účely vymáhání jiných pohledávek prováděn výkon rozhodnutí nebo exekuce jak srážkami ze mzdy nebo z jiného příjmu podle § 276 a násl. o. s. ř., tak příkázáním pohledávky podle § 303 a násl. o.s.ř. (na základě § 50j odst. 5 ZSPOD je třeba ZaoPř řadit mezi pohledávky nepodléhající výkonu rozhodnutí podle § 317 o. s. ř., stejně jako dávky pomoci v hmotné nouzi, náhradní výživné, příspěvek na bydlení, jednorázové dávky péstounské péče atd.). Stejně tak nemůže být ZaoPř ani předmětem daňové exekuce podle § 177 a násl. zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“).

V souladu s § 106 odst. 3 správního řádu platí, že pro exekuci, vybírání a evidenci peněžitých plnění se uplatní postup pro správu daní. Z toho vyplývá, že přeplatky na ZaoPř lze vymáhat nařízením exekuce jak srážkami ze mzdy nebo z jiných příjmů podle § 187 a násl. daňového řádu (za podpůrného použití § 276 a násl. o. s. ř.), tak i příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb (§ 190 daňového řádu) nebo příkázáním jiné peněžité pohledávky (§ 191 daňového řádu).

Organizace a řízení

Čl. XVI.

Místní příslušnost

Místní příslušnost KrP ÚP upravuje § 61 odst. 5 ZSPOD - místní příslušnost v případě osoby, která má nárok na ZaoPř, se řídí místem trvalého pobytu této osoby; jde-li o fyzickou osobu uvedenou v § 50f ZSPOD (ve smyslu osoby, která nemá na území České republiky hlášen trvalý pobyt občana České republiky), řídí se místní příslušnost místem jejího pobytu na území České republiky, a nelze-li místní

příslušnost takto určit, řídí se místní příslušnost místem sídla zaměstnavatele nebo místem podnikání této osoby na území České republiky.

Sociální kurátor nevede dávkové řízení ani není dotčeným orgánem, pouze vydává potvrzení o vypracování individuálního plánu mladého dospělého, které se přikládá k žádosti o opakující se ZaoPř. Od obecního úřadu obce s rozšířenou působností, v němž je zařazen sociální pracovník – sociální kurátor, který toto prvotní potvrzení vystavil, bude i následně KrP ÚP vyžadovat potvrzení o součinnosti mladého dospělého při vyhodnocování a aktualizaci individuálního plánu mladého dospělého, ledaže by došlo ke změně obecního úřadu obce s rozšířenou působností, např. v důsledku změny místa bydliště mladého dospělého, kterou může oznámit jak mladý dospělý, tak sociální kurátor sám. Mladý dospělý tedy takovou změnu ohlásit může, ale nemusí ji oznamovat do 8 dnů ve smyslu § 50r písm. a) ZSPO, neboť nejde o skutečnost rozhodnou pro nárok na ZaoP a jeho výplatu.

ČI. XVII. Průběh řízení

ZSPOD v § 50m až § 50t obsahuje procesní ustanovení, přičemž platí, že procesní úprava obsahuje minimum odchylek od obecné úpravy správního řízení podle Části druhé správního řádu, a to zejména jde-li o další náležitosti žádosti o ZaoPř a stanovení povinností žadatele o ZaoPř nebo příjemce ZaoPř. Jinak se v plném rozsahu postupuje podle obecné úpravy správního řádu.